

पूर्वमध्यमा द्वितीयखण्ड (10वीं) वार्षिक परीक्षा 2025-26

विषय कोड : 1020

आयुर्विज्ञानम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 100

निर्देशः— सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. उचित विकल्पं चिनुत—

6×1=6

(i) शरीरस्य विभागाः —

(अ) पंच

(ब) षट्

(स) सप्त

(द) अष्ट

(ii) सुश्रुतमतानुसारं अस्थिनां संख्या —

(अ) 206

(ब) 300

(स) 200

(द) 210

(iii) क्षेत्रज्ञः अर्थात् कः ?

(अ) मनः

(ब) शरीरम्

(स) आत्मा

(द) एकोऽपि नः

(iv) पृथिव्यां कस्य अंशः विद्यते ?

(अ) ज्ञानस्य

(ब) धनस्य

(स) शरीरस्य

(द) जलस्य

(v) कूर्चाः कति भवन्ति ?

(अ) पंच

(ब) सप्त

(स) षट्

(द) नवः

(vi) कण्डराः कति भवन्ति ?

(अ) द्वादश

(ब) पंचदश

(स) षोडश

(द) विंशतिः

2. रिक्त स्थानं पूरयत —

6×1=6

(यन्त्रवत्, धातवः, अस्थि, कलाः, मर्म, शब्दः)

(i) शरीरमपि अस्ति।

(ii) धारणात् कथ्यते।

(iii) शरीरे सर्वाधिक कठोरधातुः वर्तते।

(iv) धातूनाम् आवरणं उच्यते।

(v) शरीरे संयोगस्थानं कथ्यते।

(vi) आकाशस्य गुणः भवति।

3. उचितमेलनं कुरु —

6×1=6

(i) अस्थिसंधिद्वयं त्वचा

(ii) अल्पचेष्टसन्धिः स्पर्शज्ञानम्

(iii) कलाः चत्वारि

(iv) तलहृदयानि सप्त भवन्ति

(v) त्वचाकार्यम् संयुक्तप्रतरः

(vi) शरीरस्याच्छादनं संरक्षणं चल-सन्धिः, अचल-सन्धिः

4.

सत्यम्/असत्यम् कथनं निर्धारयत -

7×1=7

- (i) यत् शीर्यते तत् शरीरं भवति।
- (ii) शरीरमधिकृत्य शास्त्रं साहित्यम्।
- (iii) शरीरं पञ्चविभागेषु विभक्तम्।
- (iv) सुश्रुतमते 300 अस्थीनि भवन्ति।
- (v) शरीरे अष्टसन्ध्यः सन्ति।
- (vi) सत्त्वगुणः चञ्चलः भवति।
- (vii) शरीरस्य सर्वेषां वायुदोषः वर्तते।

5.

एकवाक्येन उत्तरं लिखत -

7×1=7

- (i) कफस्य कार्याणि कति विधानि ?
- (ii) तामस्पृकृतिः कस्याः ?
- (iii) अग्नेः प्रधानः भावः कः ?
- (iv) शरीरमध्यः इति कस्य अपरं नामास्ति ?
- (v) कफं कारणात् किं भवति ?
- (vi) का प्रक्रिया अवस्थापाकः कथ्यते ?
- (vii) अवस्था प्रकाराः कति सन्ति ?

6. केषांचित् पंच प्रश्नानां अतिलघूत्तरीयमुत्तरं देयम्— (20 शब्दः)

5×4=20

- (i) शरीरज्ञान-प्रयोजनम् किम् ?
- (ii) शरीरस्य कति विभागाः सन्ति ?
- (iii) शल्यं कर्तुं कः समर्थो भवति ?
- (iv) उदुखलसन्धिः स्वरूपं किम् ?
- (v) त्वचः कार्याणि किम् ?
- (vi) त्रिदोषाणां वर्णनं कुरुत।
- (vii) गुणो नाम किम् ? कति गुणाः सन्ति ?

7. केषांचित् त्रयाणां प्रश्नानां लघूत्तरीयमुत्तरं देयम् — (40 शब्दः)

3×6=18

- (i) स्नावावधिं प्रकाशयत।
- (ii) कोरसन्धिप्रकारान् निरूपयत।
- (iii) मर्म संख्यां प्रतिपादयत।
- (iv) पित्तस्य कार्यं किम्।
- (v) समतुल्यस्य आहारस्य महत्त्वं प्रकाशयत।
- (vi) परमाणु भेदान् वर्णयत।

8. केषांचित् चतुर्णां प्रश्नानां दीर्घोत्तरीयमुत्तरं देयम् — (80 शब्दः)

4×5=20

- (i) पुरुष-शब्दस्य निरुक्तिं स्वरूपं च लिखत।
- (ii) कूर्चाः कति भवन्ति ? तत्प्रकाराः लेख्याः।
- (iii) शरीरदोषाणां संख्याः विवेचनीयाः।
- (iv) पित्तदोषस्य प्रकाराः निरूपणीयाः।
- (v) आहार-परिणामप्रकाराः प्रकाशनीयाः।
- (vi) पाचकाग्नि स्वरूपं वर्णयत।

9. विश्लेषणात्मक प्रश्नाः समाधेयाः (120 शब्दः) —

2×5=10

(अ) परिणामानुसारं गर्भपोषण वर्गीकरणं कुरुत।

अथवा

अस्थिपरिचयं लिखत।

(ब) आहारविधीन् आश्रित्य विमर्शः देयः।

अथवा

यकृतकार्यस्य तात्त्विकं विश्लेषणं करणीयम्।